

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI**

HOÀNG SĨ NAM

**PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP
THƯƠNG MẠI NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN
TỈNH HÀ TĨNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN LÝ KINH TẾ

HÀ NỘI, NĂM 2018

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI**

**PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP THƯƠNG
MẠI NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH
HÀ TĨNH**

Chuyên ngành : Quản lý kinh tế

Mã số : 62. 34. 04. 10

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN LÝ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

1. PGS,TS NGUYỄN THỊ BÍCH LOAN

2. TS CHU THỊ THỦY

HÀ NỘI, NĂM 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Các tài liệu trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng. Kết quả nghiên cứu trong luận án là trung thực và đáng tin cậy.

Tác giả luận án

Hoàng Sĩ Nam

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
MỤC LỤC	ii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC BẢNG BIỂU	vii
DANH MỤC SƠ ĐỒ, HÌNH VẼ	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Tổng quan tình hình nghiên cứu.....	4
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	12
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	12
5. Phương pháp nghiên cứu	13
6. Những đóng góp của luận án.....	15
7. Kết cấu luận án	17
CHƯƠNG 1 CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ ĐỊA PHƯƠNG VỀ PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI NHỎ VÀ VỪA	18
1.1. Tổng quan về DNTMNVV trong nền kinh tế.....	18
1.1.1. Khái niệm và đặc điểm DNTMNVV	18
1.1.2. Khái niệm, đặc điểm và vai trò của DNTMNVV	21
1.2. Khái niệm và các tiêu chí đánh giá phát triển DNTMNVV	27
1.2.1. Khái niệm phát triển DNTMNVV	27
1.2.2. Các tiêu chí đánh giá phát triển DNTMNVV	30
1.3. Nội dung quản lý nhà nước về phát triển doanh nghiệp thương mại nhỏ và vừa.....	34
1.3.1. Tạo môi trường và điều kiện cho sự ra đời các DNTMNVV	34
1.3.2. Triển khai chính sách hỗ trợ hoạt động của DNTMNVV	35
1.3.3. Cải cách hành chính tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển DNTMNVV.....	38
1.3.4. Kiểm tra, giám sát hoạt động của DNTMNVV.....	39
1.4. Những yếu tố cơ bản ảnh hưởng đến phát triển DNTMNVV	40
1.4.1. Định hướng chuyển dịch CCKT của Chính phủ.....	40
1.4.2. Điều kiện kinh tế, xã hội của địa phương.....	41
1.4.3. Trình độ phát triển khoa học công nghệ, kỹ thuật.....	41
1.4.4. Điều kiện tự nhiên và cơ sở hạ tầng của địa phương.....	42
1.4.5. Trình độ, năng lực của cán bộ quản lý nhà nước.....	43
1.4.6. Hội nhập kinh tế quốc tế và xu thế toàn cầu hóa	44

1.4.7. Các yếu tố nội tại của DNTMNVV	45
1.5. Kinh nghiệm phát triển DNNVV ở một số địa phương trong nước và bài học rút ra	47
1.5.1. Kinh nghiệm phát triển DNNVV ở một số địa phương trong nước	47
1.5.2. Một số bài học về phát triển DNTMNVV cho tỉnh Hà Tĩnh	53
CHƯƠNG 2 THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH HÀ TĨNH	56
2.1. Khái quát về tỉnh Hà Tĩnh và tình hình phát triển DNTMNVV trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh	56
2.1.1. Khái quát về tỉnh Hà Tĩnh	56
2.1.2. Tình hình phát triển DNTMNVV trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh theo các tiêu chí đánh giá	57
2.2. Phân tích thực trạng nội dung quản lý Nhà nước về phát triển doanh nghiệp thương mại nhỏ và vừa	71
2.2.1. Tạo môi trường và điều kiện cho sự ra đời các DNTMNVV	71
2.2.2. Triển khai chính sách hỗ trợ phát triển DNTMNVV	74
2.2.3. Cải cách hành chính tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển DNTMNVV	87
2.2.4. Kiểm tra, giám sát hoạt động của DNTMNVV	90
2.3. Phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển của DNTMNVV trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh	92
2.3.1. Định hướng chuyển dịch CCKT của Chính phủ	92
2.3.2. Tình hình phát triển kinh tế, xã hội của Tỉnh	94
2.3.3. Trình độ phát triển Khoa học- Công nghệ	96
2.3.4. Điều kiện tự nhiên và cơ sở hạ tầng của Tỉnh	98
2.3.5. Trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ QLNN	100
2.3.6. Hội nhập kinh tế quốc tế và xu thế toàn cầu hoá	102
2.3.7. Các yếu tố nội tại của DNTMNVV	104
2.4. Đánh giá chung về thực trạng phát triển DNTMNVV trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh.	112
2.4.1. Những thành tựu và nguyên nhân	112
2.4.2. Những hạn chế, tồn tại và nguyên nhân	114
CHƯƠNG 3 ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH HÀ TĨNH	118
3.1. Mục tiêu và định hướng phát triển KT- XH của tỉnh Hà Tĩnh đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2030	118
3.1.1. Bối cảnh quốc tế và trong nước ảnh hưởng đến sự phát triển của DNTMNVV..	118
3.1.2. Mục tiêu, định hướng phát triển KT- XH Hà Tĩnh đến năm 2025, tầm nhìn đến	

<i>năm 2030</i>	123
3.2. Đề xuất một số giải pháp phát triển doanh nghiệp thương mại nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh	128
3.2.1. <i>Tạo môi trường và điều kiện thuận lợi hơn trong việc đăng ký KD và thành lập DNTMNVV</i>	128
3.2.2. <i>Hoàn thiện các chính sách hỗ trợ nhằm thúc đẩy sự phát triển DNTMNVV</i>	129
3.2.3. <i>Tiếp tục thực hiện cải cách hành chính tạo điều kiện thuận lợi cho DNTMNVV hoạt động có hiệu quả</i>	131
3.2.4. <i>Nâng cao hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát hoạt động của DNTMNVV</i>	132
3.2.5. <i>Nâng cao trình độ, chuyên môn của đội ngũ cán bộ QLNN</i>	133
3.2.6. <i>Nâng cao năng lực nội tại của DNTMNVV</i>	134
3.2.7. <i>Một số giải pháp khác</i>	138
3.3. Một số kiến nghị với Nhà nước và Hiệp hội DNNVV nhằm phát triển DNTMNVV trên địa bàn tỉnh Hà Tĩnh.....	140
3.3.1. <i>Một số kiến nghị với Nhà nước</i>	140
3.3.2. <i>Một số kiến nghị đối với Hiệp hội DNNVV</i>	141
KẾT LUẬN	144
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Tiếng Việt

CCHC	Cải cách hành chính	
CCKT	Cơ cấu kinh tế	
CN	Công nghiệp	
CNH	Công nghiệp hoá	
CS	Chính sách	
CP	Chính phủ	
CTCP	Công ty cổ phần	
CTTNHH	Công ty trách nhiệm hữu hạn	
DN	Doanh nghiệp	
DNNVV	Doanh nghiệp nhỏ và vừa	
DNTM	Doanh nghiệp thương mại	
DNTMNVV	Doanh nghiệp thương mại nhỏ và vừa	
DNTN	Doanh nghiệp tư nhân	
DV	Dịch vụ	
GĐ	Giai đoạn	
HDH	Hiện đại hoá	
HH	Hàng hoá	
HTX	Hợp tác xã	
KT	Kinh tế	
KTTT	Kinh tế thị trường	
KTQT	Kinh tế quốc tế	
KT- XH	Kinh tế- Xã hội	
KH- CN	Khoa học- Công nghệ	
LATS	Luận án tiến sĩ	
LĐ	Lao động	
LN	Lợi nhuận	
Nxb	Nhà xuất bản	
NN	Nhà nước	
NSLĐ	Năng suất lao động	
QLNN	Quản lý Nhà nước	
SXKD	Sản xuất kinh doanh	
TM	Thương mại	
TTHC	Thủ tục hành chính	
UBND	Ủy ban nhân dân	
XNK	Xuất nhập khẩu	
XTTM	Xúc tiến thương mại	

Tiếng Anh

APEC	Hợp tác KT Châu Á Thái Bình Dương	Asia Pacific Economic Cooperation
ASEAN	Hiệp hội các Quốc gia Đông Nam Á	Association of Southeast Asian Nations
FTA	Hiệp định thương mại tự do	Free Trade Agreement
FDI	Đầu tư trực tiếp nước ngoài	Foreign Direct Investment
GRDP	Tổng sản phẩm của địa phương	Gross Regional Domestic Product
ODA	Nguồn vốn hỗ trợ phát triển chính thức	Official Development Assistance
OECD	Tổ chức hợp tác và phát triển KT	Organization for Economic Cooperation and Development
TPP	Hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương	Trans-Pacific Partnership Agreement
WTO	Tổ chức thương mại thế giới	World Trade Organization

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1: Tiêu chí phân loại DNNVV của World Bank	19
Bảng 1.2: Tiêu chí phân loại DNNVV tại một số quốc gia.....	19
Bảng 1.3: Tiêu chí xác định DNNVV ở Việt Nam.....	20
Bảng 2.1: Số lượng doanh DNTMNVV.....	58
Bảng 2.2: Số lượng DNTMNVV KD XNK và TM nội địa GD năm 2012- 2015	59
Bảng 2.3: Vốn đăng ký KD của DNTMNVV thành lập mới	60
Bảng 2.4: Số lượng lao động của DNTMNVV thành lập mới	61
Bảng 2.5: Số lượng DNTMNVV theo ngành KT GD 2011- 2016	61
Bảng 2.6: Số lượng DNTMNVV theo hình thức sở hữu.....	62
Bảng 2.7: Số lượng DNTMNVV theo quy mô vốn.....	64
Bảng 2.8: Số lượng DNTMNVV phân theo vùng, lãnh thổ GD 2011- 2016.....	65
Bảng 2.9: Năng suất lao động và bình quân của DNTMNVV	68
Bảng 2.10: Tình hình đóng góp của DNTMNVV vào GRDP của Tỉnh	69
Bảng 2.11: Tổng hợp lao động của DNTMNVV	71
Bảng 2.12: Mức độ thuận lợi của các quy định pháp lý, thủ tục giấy tờ khi đăng ký thành lập, cấp phép và trong quá trình hoạt động của DN	74
Bảng 2.13: Đánh giá mức độ tiếp cận các nguồn vốn của DNTMNVV	77
Bảng 2.14: Khó khăn các DNTMNVV gặp phải khi vay tiền từ các tổ chức tín dụng ...	78
Bảng 2.15: Tổng hợp thuế suất thuế thu nhập doanh nghiệp qua các thời kỳ.....	80
Bảng 2.16: Đánh giá mức thuế suất một số loại thuế áp dụng cho DNTMNVV	81
Bảng 2.17: Mức độ phiền hà về các thủ tục thuế của cơ quan quản lý thuế	82
Bảng 2.18: Nguyên nhân chậm cấp giấy phép mặt bằng KD.....	84
Bảng 2.19: Tần suất sử dụng các kênh quảng cáo của DNTMNVV.....	86
Bảng 2.20: Thái độ phục vụ của cán bộ công chức thuộc chính quyền, cơ quan quản lý chuyên ngành của Tỉnh đối với DNTMNVV	90
Bảng 2.21: Tổng hợp kết quả kiểm tra thuế các doanh nghiệp GD 2013- 2015	91
Bảng 2.22: Các yếu tố KT ảnh hưởng đến DNTMNVV.....	95
Bảng 2.23: Ảnh hưởng của KH-CN đến hoạt động của DNTMNVV.....	96
Bảng 2.24: Đánh giá về hệ thống cơ sở hạ tầng phục vụ cho hoạt động KD của DNTMNVV	100
Bảng 2.25: Cơ cấu trình độ chuyên môn của đội ngũ QLNN	101
Bảng 2.26: Tổng hợp kết quả đánh giá chất lượng cán bộ QLNN	102
Bảng 2.27: Mục tiêu chiến lược của DNTMNVV	105
Bảng 2.28: Vị trí KD của DNTMNVV	111

DANH MỤC SƠ ĐỒ, HÌNH VẼ

Hình 2.1: Tỷ trọng DNTMNVV theo lĩnh vực bán buôn, bán lẻ và DV.....	59
Hình 2.2: Cơ cấu DNTMNVV theo loại hình sở hữu	63
Hình 2.3: Tổng của DNTMNVV.....	66
Hình 2.4: Tỷ suất sinh lời của DNTMNVV	67
Hình 2.5: Mức hỗ trợ lãi suất cho vay đối với các DNTMNVV	76
Hình 2.6: Đánh giá khả năng tiếp cận CS hỗ trợ vay vốn của DNTMNVV	79
Hình 2.7: Mức độ ảnh hưởng của thuế nhập khẩu đến hoạt động của DNTMNVV	81
Hình 2.8: Đánh giá của các cán bộ QLNN về thời hạn cấp mặt bằng KD cho DNTMNVV	83
Hình 2.9: Đánh giá thực trạng hoạt động XTTM.....	86
Hình 2.10: Mức độ phiền hà của hoạt động kiểm tra, giám sát đối với DNTMNVV	92
Hình 2.11: Cơ cấu ngành KT của tỉnh Hà Tĩnh GD 2011- 2015.....	93
Hình 2.12: Đánh giá ảnh hưởng của định hướng chuyển dịch cơ cấu KT tỉnh Hà Tĩnh	93
Hình 2.13: Đánh giá việc triển khai CS KH- CN tại địa phương.....	97
Hình 2.14: Tỷ lệ trình độ chuyên môn cán bộ quản lý NN	101
Hình 2.15: Chiến lược KD của DNTMNVV.....	105
Hình 2.16: Quy mô vốn điều lệ của DNTMNVV	106
Hình 2.17: Cơ cấu nguồn vốn SXKD của DNTMNVV phân theo ngành KT	107
Hình 2.18: Cơ cấu trình độ lao động trong các DNTMNVV	108
Hình 2.19: Cơ cấu trình độ của nhà quản lý trong DNTMNVV	109
Hình 2.20: Đánh giá năng lực quản lý, điều hành của chủ doanh nghiệp TM nhỏ và vừa	110
Hình 2.21: Tỷ lệ nguồn mặt bằng KD của DNTMNVV	112